

NAGY-FADDI ÉVA

RONGYOS TENYEREK

Sós csatornák folytak a hátukon. A hajó mélyében megállt a levegő. Egy-másután rohantak a kannához inni a bakakúti vizet. Az Okos első nap kiköpte.

— Milyen víz ez? — azt hitte ugratják, mert új ember, de a többiek is kiköpték első nap. Az öregebbek már nem is emlékeztek rá, hogy valamikor kiköpték.

— Bakakúti. Holnap már jó lesz — mondta a Nagyfülű — meg, ha majd beüt a meleg.

Ha szalagot állítottak vagy vagonat toltak, el lehetett szívni egy cigarettát. Különbösen hajtás volt, ötszáz-ötszázharminc mázsát dobtak naponta a szalagra, széles nagy vastag nyelű lapátokkal. A sóder között sok száraz döglött hal volt meg rák. Istentelen hőség. A por szúrta a szemüket, a fölrepedt hólyagokba belefolyt az izzadság, a lapát kemény nyele szagatta a bőrt. Egy üveg sör lesz délben a Gombában. A Nagyfülű minden órában átkiáltott az Atyusnak.

— Hé öreg! Atyus, magának szólok! Hány óra?

— Mit esz a fene mindig?! Tíz.

Egy üveg sör. Délben. Fölnéztek a rettenetes fénybe, már feketének látták a napot, szerették a meleget, de most átkozták. Tél végén a havat csapkodta piros, vállalati esőmellényükre a szél, aztán a kínos eső verte őket hajnalban, reggel és délben. Most meg a hőség. Egy üveg sör a Gombában. Délben. A Kisgörbe fél tizenegykor azt mondta magában: két üveg. Nem érek meg ennyit Terinek? Már egy hete napi két-három üveg, de ne morogjon. Ha tizenegyedikén nem morog a négyezer-kettőért. ne morogjon máskor se.

Tizenegykor elment mellettük egy nagy hajó, benn, a Duna közepén, fehér hosszú hajó, megdobálták az uszályt a hullámok. A Sóhernek följebb nyomakodott a gyomra, úgy érezte, valahogy a sóderhegy aljára került, és nem bírja kivárni, amíg kibányásszák. A többiek mosolyogtak, a Sóher új ember volt, mióta itt van, először ment el mellettük nagy hajó.

Itt mindegy volt, hogy valaki Molnár, Kiss vagy Agatity, az első napok után megkapta a maga nevét, és azontúl úgy szólították. A Sóher csak fél üveg sört fizetett először az Atyusnak. Az Okos meg úgy kapta a nevét, hogy a Kisgörbe, a Nagygörbe öccse az újságot böngészte, és megszólalt:

— Neo-... neokolon-... neokolonializmus. A rosseb egye meg, hogy mindig ilyen istennyilákat írnak.

Az új ember megmondta, hogy mi az. Meg, amikor készen lettek, fejben összeadta a rakodást partról, rakodást uszályból, szalagállítást, vagontolást, beszorozta. — No, emberek, máma is megvan a két piros. — Így lett ő az Okos.

Fél tizenkettőkor megjött a Rózsi. Kikötött. A hajósok mellettük mentek el. Az Atyus szólt nekik.

— Hozzanak ide tíz üveg sört, Drótos, kettőt vigyenek a vagonosnak, kettő a maguké. Menjenek már a jó életbe, siessenek, vannak még az istennek ilyen ráérős melákjai ebben a dög melegben.

A vagonos az Atyus vejé. A fia is itt dolgozik. Különb lakatos, de építeni akar, őszre gyerek lesz, a menyecske nem bír meglenni az anyósával, az anyós se a menyecskével. Őt csak úgy hívják, Fiam. Fiamnak csípte a szemét a verejték, de látta maga előtt az anyja fekete szűrős szemét, nem úgy, ahogyan őrá néz, hanem ahogy az apjára.

— Magának is az agyát megnyomta a meleg — kiabált át hozzá. Három helyett tíz járt a szájára.

— Nem a te pénzed, hé! Méghogy három? Magadnak azért gondoltál egyet? Van eszed!

— Nem az én pénzem, nem is az. Hanem a mama — sandított a többiekre, a másik öt emberre, már szégyellte magát.

— Pofa be! — az Atyus káromkodott egyet. Egy se sajnál ezek közül meghívni engem az asztalához. Otthon duruzsolj anyádnak, igaz-e Nagygörbe?

Az Atyus fuvaros volt, most is eljárt vásárra néha, berúgott, másnap nem jött dolgozni, de ismerték, húsz éve a Hajófuvarozási Szövetkezethnél van, bikaerős ember, vörös nyakán vastag izmok, fekete erek kalapálták a bőrt, ahogy járatta le-föl a lapátot.

Fiam a tél végén, a szezon indulásakor kibabrált az új anyagkiadóval. Jól tette, mindenki kuncogott néhány napig ebédszünetben; amikor nekiestek a sonkának vagy a svarklinak, és nézték a füstölgő bódét, ablaka, ajtaja nyitva, okáda a füstöt. Nagyokat haraptak a falatjukhoz az uborkából, megbökték egymást, és röhögtek.

— Füstöl.

— Aha. Majd mindjárt itt lesz. Emberek, megfagyok a kócerájban, legyenek szívesek, segítsenek.

— Majd jön.

— Először köszön.

— Aztán azt mondja, emberek, legyenek szívesek . . .

Az új anyagkiadó az első nap nem köszönt vissza Fiamnak. Fiam motorral jár, ő a legelső, mire a többiek odaérnek, már a dokknál várja őket, a motorozástól meg a féldecitől, meg a huszonöt évétől friss, nem bír magával. Ilyeneket kiabál: — Szédelegnek már erre a biciklin. Itt vannak már, de még azt hiszem, álmodnak. Nagyfülű, nem csörgött a vekker? Vagy nehéz volt az asszonyt ott-hagyni? Ezek az álomszuszékok!

Fiam rendszeren köszönt az új anyagkiadónak, jó reggelt, még most is hallja a hangját, milyen erős volt a hideg reggelben. Ketten voltak még csak kint. Az anyagkiadó nem köszönt vissza, bement a bódéba. Fiam ezen a reggelen nem kiabált a többieknek.

— Trógereknek nem köszönnek vissza — morogta, ahogy megfogta a lapátot. — Úgy bizony, emberek, trógerek vagyunk. Az anyagkiadó kartárs, az adminisztátor. Mit szólsz ehhez. Nagyfülű? Jó-e trógernek, szar melósnak lenni a dokkon?

— Én, komám, azt mondom tizennegyedikén, engem nem érdekel az anyagkiadó. Tizennegyedikén én leköpöm az ő ezernyolcszázát, komám.

— Azért én harmadikán vagy negyedikén se . . . Nem hagyom én ezt ennyiben . . . Majd valamit kitalálok. Olyan valamit talállok ki . . . Én kifundálom, emberek.

A többiek nem értették, mit morog. Nem magyarázta meg. Szégyellte volna elmondani, hogy az ő szép barátságos jó reggeltje csak úgy elszállt. Addig nem magyarázza meg, amíg . . .

Másnap is elsőként érkezett ki Fiam. Most még sietett is. Összegyűjtött a szemétből egypár műanyag flakont. Bedugaszolta a bódé rozsdás füstcsövet. Azon a napon nem volt nagyon hideg, a kiadó szellőztetett egész nap, nem értette, mi a baj, eddig olyan jól működött a kis jancsikályha. Akkor még nem szólt senkinek, csak messziről méregette az embereket, amikor azok egy csomóban ebédeltek.

Fiam a következő reggel kétszer annyi flakont tömött a csöbe. A begyűjtáskor a melegtől összeolvadtak, a füst bennrekedt a bódében. A szél becsapott egy-egy kosárnyi havat, a bizonylatokon víznyomokat hagyott az olvadás. A kiadó fázott. Az emberek a munkában kimelegedtek. Végül is az anyagkiadó reggelizés alatt odament hozzájuk.

— Jó étvágyat! Ha befejezték, és volna egy kis idejük . . . Szét kéne dobni a csövet. Már próbáltam, de egyedül nem megy. Úgy kéne szétfeszíteni. Valaki telerakta. Olvadt massa van benne, azt is ki kell verni belőle. Ha egyikük segítene . . . Ha lenne olyan szíves . . .

Fiam nevetve állt föl.

— Lehet éppen szó róla. Hehehe. Jó reggelt. Hehehe. Mivelhogy így megkért a kartárs, hehehe. Jó reggelt, hehehe.

Azóta nem bántották. De a kiadó még a május elsejei felvonuláson is kiintett a tömegeből. Ki ám.

Kisgörbe ottmaradt a Gombában. Elővett húsz forintot.

— Még négy üveg! — mondta Babikának. Babika ismerte ezeket az embereket. Legjobb vendégek a Gombában. Legtöbb pénzük van. Kisgörbét is már többször költögette záráskor. Kisgörbe néha megfogta Babika farát. Babika ilyenkor lesöpörte a kezét, és elküldte Kisgörbét az anyjába.

— Mert a melóst még a nők se . . . A finom illatos nők se — dadogta ilyenkor Kisgörbe.

Fogd be a pofád, részeg marha — Babika a részegeket tegezte. — Jóképű feleséged van, te meg disznólkodol. Egy nőt se érdemelnétek meg, randái.

Babika jó kövér, negyvenes, fekete asszony. Terjedelmes fekete szoknyáján gyakran megállt némelyik törzsvendég keze. Ajánlatokat kapott finomabban is, és nem is haragudott annyira se a kezekért, se a szavakért, mint amennyire mutatta. Néha megnézte magát a tükörben.

A Gombába nők is jártak. Volt, aki be is rúgott, de azoknak nem mondott semmi korholót.

Kisgörbe állt a pultnál, később odahúzott egy széket. Fehér fénykarikák táncoltak a szeme előtt, apró sóderszemcsék nyomták a szandálban a lábát, égett a keze. Nagy darabon fölhasadt a tenyere, és attól félt, hogy holnap már ki lesz a nyers hús. Amikor a négy üveg üres lett, kellemes zsibbadtság öntötte el mindenét, még a tenyerét is.

— Zannyát! — mondta, míg el-eltévesztette a zsebében a papírpénzt, kétszer is a gyerekek napközi otthoni térítési díj kimutatását húzta elő. — No Babika, ha nem haragszik, adjon még kettőt.

Bejött egy villanyszerelő, meglegezte magát a micijével, bólintott Kisgörbének, és odaült az egyik asztalhoz. Babika odasuhant, levette az abroszt, meglebbentette, visszatette, megsimogatta tenyerével a nagy vörös rózsákat. Meg-

ringatta magát, bokájától a válláig végighullámzott benne a mozdulat, a szereplőnek kilátszott a bal felső négyes fémfoga is, úgy nevetett. Nem régóta járt a Gombába, de egyre szívesebben jött.

— Adjon egy jó sört, asszonyság. Meleg van. Ha az asszonyság is ilyen forró, mint ez a mai nap . . .

Babika a fekete szemével mosolygott vissza, és elsuhant a sörért. A szerelő megigazította a nadrágját. Kisgörbe azt dűnnyögte Babikának, amikor az asszony visszajött a pulthoz:

— Ringa-ringa-ringata.

Aztán észrevette, hogy Babika szeme ottmaradt a szerelőn, és dacosabban mondta újra:

— Egyes vendégnek ringa-ringa-ringata.

— Jóember, ne kötekedjen! Magának se egyforma minden nő, mit jár a szája.

Kisgörbe még fél órát ült az üres üveg mellett. A pulthoz támaszkodva szunyókált is egy keveset, aztán újra túrkálni kezdett a zsebében, de most már csak a gyerekek napközi otthoni papírja maradt tényleg. Bambán nézelődött. Öten-hatan söröztek. A szerelő még ott volt. Babika megfésülködött, aztán egy idő múlva odafordult Kisgörbéhez.

— Nos? — A rakodó nem válaszolt. Az arca alsó részén összefutottak a ráncok. Babika megrántotta a vállát.

— Tőlem elfér, de van magának családja is.

Kisgörbe nehezeket bólintott. — Van — van.

— Jóképű felesége.

— Nagyon is — mondta Kisgörbe. Az asszony a vendég szemébe nézett. A sórmámora alá látott. Megborzongott. Tíz éve dolgozik a Gombában. Megunt összefekvések, esti veszekedések, apu részeg, anyu részeg, ordítás, verekedés otthon. Ilyenek kavarogtak sokszor az ivó levegőjében. Ilyenek, és még rosszabbak, amiket Babika nem tudott elgondolni, csak a részegszagban érezte. Kisgörbének a sörtől olyan lett a szeme, mint a Markosék lovának, amikor egy hete elütötte az autóval Szőke Dezső. Az asszony elhatározta, hogy nem molesztálja Kisgörbét.

— Jól van na — mondta még, aztán odament a szerelőhöz, mert az feltartotta a bukszát, fizetni akart.

Kisgörbe kiment a Gomba udvarára, a deszkabódéba. Kicsit imbolygott. Jó lenne aludni egyet. Ötszázharminc mázsa. Csodálkozott magán, hogy ő milyen erős. Ettől a gondlattól, hogy ő nagyon erős, jókedve lett. Visszajött az ivón, mondott egy csókolomot Babikának, és fölült a biciklire.

Kicsit kacszózott, de haladt. Énekelni kezdett. Bocsásson meg a világ, én megbocsátok néked. Ezt énekelte teljes hangon vagy tízszer. Iskoláslányok bámulták. Nevetett rájuk, és odakiáltotta.

— Rövid a szoknya, szép a combja. Rövid a szoknya, szép a combja.

A lányok fölmérgesedtek, és visszafelelték:

— Részeg vén hülye.

— Bocsásson meg a világ, én megbocsátok néked.

Még hallotta, hogy a lányok a sarkon nevetnek. Ezek is megbocsátottak, gondolta.

A házuk új téglaház. Két szoba, egy konyha. Fürdőszoba. Még be kell valokni. Kisgörbe belesoványodott az építésébe. A kamrába tolta, hátra, a bicik-

lit. A kamrát húzták föl először, az nádpadló. De ki van meszelve. A lépcsőn indult a konyhába, amikor a konyhaajtót kirántotta a felesége.

— Most jöttem meg a gyárból, hogy mi van itt! Minden egymás hegyén-hátán, a kölykök is csak kikélnek az ágyból, nem vagyok én isten, nem bírom, beledöglök.

— Bocsásson meg a világ, én megbocsátok néked — énekelte Kisgörbe a lépcső alján, az ötszázharminc mázsát is el akarta mondani, meg hogy ő erős ember.

— Fulladnál meg egyszer a sörben! Annyi pénzed van? Ahogy bejön a meleg, nap mint nap!

Főtt étel nem volt. Az asszony bent eszik, a gyerekek a napköziben, a szövetkezetnek nincs konyhája. Kisgörbe csak vasárnap szokott főttet enni. Most is levett a kertből két hegyes erős zöldpaprikát, levágott egy kis darab kolbászt meg egy nagy darab szalonnát, kipakolta a viaszosvászonra a kenyeret, és enni kezdett. Megivott rá fél liter tejet, és elővett egy Munkást.

Az asszony lehiggadt egy kicsit, ő is rágyújtott a maga Szimfóniájára, nem nézett Kisgörbére. Egy-egy szóban beszéltek a napközis papírról, amit a gyerekeknek el kell vinni reggel. Marinak szandál kell. Kisgörbe megkapálta a keretet, az asszony kimosott.

Amikor a gyerekek hazajöttek, az egész család megvacsorázott, azután mentek a szobába, széthúzták a rekamiét, és odaültek a tévé elé. Pisti meg Marika többször kérdeztek valamit. Az anyjuk válaszolt rá, ha tudott. Az apjuk rendszerint már nyolckor elaludt, mert négykor kezdenek.

Jó film volt, szerelmes, az asszony szívta a cigarettát, néha szétnyílt a szája, és a nyelvével megdörzsölte a fogát.

— Te, hallod, mit gondolsz, összekerülnek ezek? De jól adja az a koma, igaz-e? Ilyen szép ember. Milyen szemei vannak. Hogy udvarol a nőnek, mi? Mi van, alszol már? Kisgörbe elbóbiskolt. Közömbösen nézett a képernyőre, az ide-oda sétáló párra.

— Álmos vagyok.

Az asszony ideges lett.

— Ez mindig álmos. Nincs olyan nap, hogy ez ne lenne álmos. Ehhez szólni egy szót nem lehet. Valamit megbeszélni, ne adj isten. Kérdeznek tőled a gyerekek, te nem tudsz felelni, ülsz mint hatökör. Pisti is tegnap kérdezte azt a Kambozsát vagy mi a nyavalyát. Maholnap már kiröhögnek.

Kisgörbe fölült.

— Anyád kinjába, már megint kezded?! Mindig csak marakodsz. És az ötszázharminc mázsa?

— Én is megcsináltam a magamét. Legjobban teljesítek a brigádban. De azért... Legalább ez a tévé. Az ember annyit hall. Mi is az asszonyokkal annyi mindent beszélünk. Lenéznének, ha nem tudnék szólni hozzá. Az újságot se olvassuk. Legalább ez a tévé. A gyerekek miatt is.

— Éppen elég rossz, hogy most ők is hallják, hogy te engem marsz. Hagyjál békében, van nekem elég bajon, bizony isten jobb a munkahelyemen. Apjuk vagyok, dolgozok rájuk mint állat, tiszteljenek.

Kisgörbe hanyatt feküdt, bámulta a sötét plafont, és várta, hogy ennek vége legyen, az asszonynak mindig van valami baja.

A film után Mari megmutatta a számtanpéldát Pistinek, aztán az anyjukhoz mentek.

— Ide figyelj, anyu, ez a Mari leckéje. Van egy boltban tíz méter szövet...

Kisgörbe hanyatt feküdt, bámulta a sötét plafont. Egy régi-régi iskolára gondolt. Az utolsó padban kártyáztak meg szalonnáztak, másra nemigen emlékezett. A feleségére nézett, ahogy vetkőzött, lefeküdt. Jóképű, azt mondta Babika. Igaza van. A szomszédasszony, a Cernás Mari néni egy brigádban dolgozik vele. Valamit mondott a művezetőről meg a feleségéről. Igaz, hogy nagyon pletykás asszony. Kisgörbe átnyúlt a felesége paplana alá. Túrte följebb a háloínget. A tenyere olyan volt, mint a reszelő. Az asszony elfordult, összegömbölyödött.

— Hagyjál, olyan fáradt vagyok, örülök, hogy végre alhatok.

Kisgörbe belemarkolt az asszony hajába.

— A művezető?! Mondd meg, igaz-e? Teri, emlékszel, amikor az építők bálján megismerkedtünk? Teri, igaz-e a művezető?

— Menj a pokolba! Rézegen jön haza, alig lehet bele lelket verni, aludna, most meg egyszerre milyen ébren van! Gyanúsítsd ám az öreganyád!

Az asszony nem szólt többet. A művezetőre gondolt. Kisgörbe a sötétséget nézte. Az életét nézte. Nézte, és a szeme olyan volt, mint a Markosék lovái a múlt héten.

Zöld volt a világ. Sóher az Uránia előtt állt, és várakozott. A fekete lányt várta. A posztógyári fekete lányt. Fél órával a műsor előtt megvette a jegyet. A bilétákon piros betű mutatta, földszint jobb, tizenhatos sor, kettes, hármas szék. Sóher nézte a képeket. A megbeszélés előtt öt perccel jött Ica. Két cicába fogta a haját, rövid piros szoknyában jött. Sóhernek kiszáradt a torka. Köhögött, köszörült, úgy mondta.

— Hát megjöttél, szerbusz.

A lány a lábát súlyosnak, szinte mozdíthatatlannak érezte, amikor három-négy méterre állt tőle a fiú.

— Vettél jegyet? — a hangja izgatott volt, meg-megcsuklott. A lány maga volt a zöld és virágosfás májusi világ.

— Vettem.

Bementek a Gyorsbüfébe, két üveg sört vett a Sóher. Amíg a pénztárnál állt, visszanézett. Amikor a pulthoz ment, akkor is visszanézett. Tálcán hozta a két üveget meg a poharakat. Letette óvatosan. Soha még ilyen finom nem volt a pohár csöngése, mint amikor a lány előtt az asztalra koccant. Sóher azt mondta:

— Jó film lesz. — Éppen csak, hogy mondjon valamit. Azt akarta mondani, hogy látod, kizöldült minden, pattanásig feszült mindenem, torkom szorítja ez a szomszúság, de hiába iszom a sört. A piros szoknyád. A kezed az üveg-poháron. Drága Icu-kám. Ehelyett azt mondta, jó film lesz.

A lány bólintott. Ha megszólalna, talán köszörülnie kellene a torkát, vagy hangtalanul mozogna a szája. A fiú kockás ingéből kilátszott egy darab a szőrös melléből, a Gyorsbüfét majd szétfeszítette az izgalom.

A moziban Sóher kavicscukrot vett, és rámosolygott az öreg jegyszedőnőre.

A filmen két pacák udvarolt egy nőnek, az egyik mafla volt, a másik ügyes és korrupt manusz. A nő nagyokat pislogott, többször kigombolta a blúzát a maflának, aztán a korrupt pacákhoz ment feleségül.

Sóher gondolkozott, hogy mi ebben a hamisítás, és mennyi az igazság. Nem tudta eldönteni. Amikor a nő kigombolta a blúzát, és kibuggyant a mellé, Sóher belemarkolt Ica kezébe, a körmével kaparta a lány ujjait. De a film

végén megbánta ezt, csalódást érzett, és nem tudta biztosan, miért vett jegyet egy ilyen külföldi meztelenségre.

A film után Icának sem volt jókedve. Birkózott az érzésekkel, amelyek megrohanták, a lelkébe vájtak, még Sóhert is gyűlöletessé tették volna a szemében. — Ilyen kicsinált dolog, ilyen kicsinált dolog a szerelem?

Sóher rágyújtott, és a Sugovica felé indultak. Sóher szerette a zöldborsót, a jó hideg sört, és három hónapja elszorult a torka, ha meglátta Icát. A parton lejjebb és lejjebb mentek, már elhagyták a várost. Elmentek a gázgyár mellett, túl a technikumon, tovább, tovább. Egy ligetes részen leültek. Nézték a Dunát.

— Szép folyó — mondta Ica —, szeretem nézni. A fűzbokrokat is szerette, az öreg anyját is szerette, aki elküldte a faluból. A brigádtagokról mesélt Sóhernak. Aztán elhallgatott. Sóher remegett. A folyó, a zöld meg a szélhozta bódító szagok remegtették. Lassan Ica vállára tette a kezét, a lány szembefordult vele. A fogaik összekoccentak. A nyelvük izgatottan keresett. Ledültek a fűbe.

Mind a ketten akarták. Az öreg anya intő szürke szeme még kísértett egy darabig. Maradj tiszta, kislányom, a városban, bízom benned. De erősebb volt a nagy víz friss szaga, a szél szaga.

Percekig nem szóltak. Szaggatottan tört fel a mellükből a lélegzet. Aztán az is megállt. Semmi sem volt a világon, és minden volt. Nem volt Ica és Sóher, csak az egyesült ritmus volt. A ritmus, amit mindenben utánoznak az emberek. Aztán az is megszűnt, sejték áramlottak, beszívták egymást.

Sokára egy madarat vettek észre. Aztán a füvet. Aztán a folyót. Az évszázadok rohantak a hullámokban.

— Még a szagát is szeretem — mondta Ica, és letörölte a combját. Sóher nevetett, és alig tudott mozdulni.

— Arra van a dokk — mutatta a bal kezével, és rágyújtott. — Sokat kell dolgozni.

— Sokat.

— Tegyem takarédba az ezer forintom? Vagy vegyek egy öltönyt?

— Tedd vagy vegyél.

A szavaik még a mindenséget simogatták.

— Nekem ötezer forintom van.

— A társasházhoz a KISZ-bizottságon tizenötöt kell előre fizetni. Nekem nyolc van.

Többet nem beszéltek. Elaludtak. Amikor Sóher fölébredt, a lány a lábát mosta a Dunában, aztán fölhúzta a saruját. Sötétedett.

— Egy ember ment arra — mondta Ica.

— De akkor nem láttak.

— Te akkor gondoltál erre?

Megindultak. A villanykörték meg a neoncsövek már világítottak a városban. A város olyan volt, mint a gyöngyvirág. A villanykörték meg a neoncsövek voltak a gyöngyvirág fejei.

— Lelkem — mondta Sóher, és rátette a kezét Ica vállára. A lány nem tudta biztosan, hogy igaz volt-e, hogy lehetséges-e még egyszer. Csörög a veker reggel, busszal a posztóig, a brigád csomózza a szőnyegeket, Ilus néni panaszkodik a menyére, Juli káromkodik, Márta dúdol. Az újságban komputerekről lehet olvasni, amikbe csak úgy betáplálják az adatokat, és mindent megmond. Csörgés a gyárban. Gépzaj.

— Mindent megmondhat a komputer? — kérdezte.

— Biztos — mondta Sóher —, azért komputer.

— Arról is? — kérdezte Ica. — Rólunk is?

Sóher egy levelet rágcsált. Elfogyott a cigije. Egy fáról levelet tépett le.

— Sokat kell dolgozni — sóhajtott. Ica tanácstalanul igazgatta a sárúját.

— Sokat — mondta azért, nehogy Sóher válasz nélkül maradjon.

— Ötszáz-ötszázharminc mázsa. Reggel korán kelek. Fél négykor. Legalább van pénz.

A fák meg a folyó belebújtak az éjszakába. A város egyre közelebb csillogott.

— Az ablakok mögött emberek alszanak. Egy kisbaba sír a szélső házban, hallod? Az újságban mindentudó komputerekről van szó. Meg a feszültségről — mondta Ica. — Holnap én is délelőttös leszek.

A fák, a folyó meg a délután belebújtak az éjszakába, Sóher is észrevette. — Persze, Icukám, holnap újra kezdjük. Dolgozunk. Amikor tegnap Kalács a másik brigádból pökhendiskedett velem, begurultam. Azt mondja a Kalács, mi van emberek, nem jól megy a meló a melegben? Mert fél vagon maradt a műszak végére. Erre én begurultam. Na, ha fáj, kitesszük. Megmarkoltam a lapátot. Engem egy ilyen Kalács ne sértgessen azért a fél vagonért. A Fiam is jött. Aztán Atyus. A többiek is mind.

— Hát persze — mondta Ica, és megsimogatta Sóher nyakán a haját —, dolgozunk reggel. Bementek a csillogó városba. A Duna, a fák meg a délután mögöttük maradtak a sötét éjszakában.

A bunyevác asszony megterített. Olcsó zöld gránittányérokat tett az asztalra. A kanalakat megtörölte. Az ura a kormos bográcsot a lábosba állította, az asztal közepére. A tészta sárgán gurult a tálban.

— Valódi bajai halászlé — mondta a bunyevác ember —, mert tésztával van.

— Vegyenek — kínálta a felesége.

Az Okos szabadkozott.

— Először Józsi bácsi. Ő a legöregebb. — A másik szomszéd az Okos felesége mellett ült.

— Akkor tovább ne kínáltassuk magunkat.

A tészta megfürdött a lében. Halszeletek a tetején. Erős volt, de nem túlságosan. A péppé főtt hagyma benne. Az íze.

— El kellett volna hozni a mamát is — mondta a háziasszony.

— Nem szereti a halászlét. Most el van a gyerekekkel. Úgyis ritkán látja őket. Mi is kaptunk egy kis esti szabadságot.

A hal gerincét is leszopogatták. Kipirultak. Elismerőket nyögtek.

— Ez igen. — A házigazda gyöngyös fehér bort hozott.

— Isten éltessen bennünket. Józsi bácsi! öreg ember nem vén ember, fogja a poharát !

A konyhában ettek. Szép tiszta rongypokrócok, halványzöld konyhabútor. Fehér falak. A szobába is beláttak. A tévére, a rekamiéra. Az Okosék azt mondták néha az öregasszonynak, májkó. Ezt az egy szót megtanulták.

Csendes vacsora volt. Beérték néhány pohár borral, csak éppen jókedvük lett. Megvitatták a nemzetközi helyzetet. Csak Józsi bácsi szerette Amerikát. Többször elmotyogta, Amerika a szabadság országa. A bunyevác ember meg az Okos meg az asszonyok egy kicsit összenéztek. Mindnyájan tudták, hogy Jó-

zsi bácsi mindig a városka szélén lakott, a szomszédjukban. Fiatal korában megnézett néhány Tarzan-filmet, meg a Rintintin kutyát. Húsz éve nem volt moziban. De hát ő már elég öreg, a felesége is régen meghalt. Józsi bácsi lel-kében élt egy ló- és kutyaszagú ábrándos világ, és azt úgy hívta, Amerika.

Májkó az Okos feleségéhez beszélt.

— Katókám, olvastuk a tegnapi újságot. Magát is megismerni. A maguk brigádja . . . Tudja, amíg én nyugdíjba mentem . . . Szóval mi dolgoztunk, tel-jesítettünk. Most vasárnap magukhoz jön a kis Ágika? Hozza át, Katókám. Megkönnyeztem a sorsát. Ugye mennyien eldobják a gyereket.

— Ez azért mégsem a szülői szeretet. De biztos, hogy több a semminél. Azért nem mindenkivel ment könnyen. Az egyik asszony azt mondta, hogy nem kell nekünk púp a hátunkra. A másik meg, hogy lelencet az ő gyerekeihez! De a többség akarta pártfogolni. Most már azok is szégyellik magukat, akik so-pánkodtak.

— Tényleg együtt járnak szórakozni is?

— Már háromszor voltunk együtt színházban. Amikor a Déryné Színház itt volt, meg kétszer a kecskeméti műsorát néztük. Van, hogy moziba is el-megyünk.

— Sok gondja lehet, ott a két gyerek, a férje, brigádvezető.

— Még marxista iskolába is járok este, képzelve, májkó.

— Annyit tanulni? Most, asszonykorában? — a háziasszony összecsapta a kezét. A bunyevác ember kihívta az Okost meg Józsi bácsit, megnézni a nyu-lakat. Pár anyát fedezettett. Már hasasodtak. A nyúl most jól fizet.

Kató nevetett.

— Kérdezték, hogy nincs-e kedvem, mivel szocialista brigádnak vagyok a vezetője. Nagyon be kell osztani az időt.

— És meg is érti?

— Hogy őszinte legyek, nem mindig. Néha csak forgatom a lapokat, ol-vasom a hosszú mondatokat, és zúg a fejem. Van olyan is, amit tavaly tanul-tam, és az idén értettem meg.

Amikor a férfiak bejöttek, az Okos meg a felesége elköszönt. Józsi bácsi még maradt. Neki nincs felesége, se tévéje, se rádiója. Ő még ottmaradt, félol-dalvást támaszkodott a halványzöld asztalra.

Az Okosék besétáltak a városba. Beszélgettek. Arról, hogy még ez az év a dokkon, aztán befizetik. A társasház-építkezésbe. Aztán visszamegy a gyárba. A kismotorba, ahol a felesége is dolgozik. Fenntartják a helyét, mert jó mun-kaerő. Esti technikumba kezdett járni, de az abbamaradt. A dokkon nagy a hajtás. A sógoráéknál laknak, de már szagosodik a sok évi kegyelemlakás. Egy-szer a sógornője azt mondta.

— Ezért a szoba-konyháért legkevesebb nyolcszázat kaphatnék, de nektek maradjon kettő, csakis mivel rokonok vagytok.

Aztán arra is célozgtattak, hogy jó lenne eladni a házat, és közben figyelték az ő arcukat. Hát ennek vége lesz. Nehéz a dokk, de megéri, ha ennek vége lesz.

Bementek a Belvárosba. Megittak egy-egy kávé. Jókedvűen beszélgettek. Az asszony a brigádbeli nőkről mesélt, az Okos úgy ismerte már őket, mintha maga is velük dolgozna. Kató is ismerte a Nagygörbe szavajárását, a Kisgör-bét, az Atyust.

Nézegették az embereket. A hosszú hajú fiúkat, a miniruhás lányokat. Ké-sőbb az Okos azt mondta:

— Azért a gépesítés sokat jelentene. — Az asszony tudta, hogy a férje a dokkra gondol, ránézett a férfi rongyos tenyerére, és bölintott.

— Még annyi mindent kell csinálni a világban — mondta halkan.

Az egyik asztalnál Margó ült a rokonaival. Az Okos felesége összemosolygott Margóval. Amikor Kislurkót szülte, akkor lett Margónak a kislánya. Szinte egymás mellett szültek, majdnem egyszerre. Akkor megmutatta nekik arcát a szenvedés, erre emlékeztek a bágyadtságot felváltó örömben is. Kislurkó már két éves. De ők még mindig jókedvűen intenek egymásnak.

Aztán kimentek a Sugovica-partra. A gyerekekről beszéltek. Régen voltak már kettesben sétálni.

— Mama most biztosan betakarja Gömböcöt. Kislurkó meg átkarolja a térédt, úgy alszik.

Az Okos megölelte Katót. Hosszan, mélyen megcsókolták egymást. Úgy simultak össze, mint két nagy tenyér. Kató az Okos szemében, az Okos meg a Kató szemében látta az elmúlt éjszakákat, az eljövöket. A veszekedéseket most elfelejtették. Látták a gyerekeket, a brigádot, a dokkot. Látták az esti várost, a kosár gyöngyvirágot. Még annyi mindent kell csinálni a világban. A fák meg a Duna-ág kis vize friss életre keltek a kosár gyöngyvirágban. Két nagy tenyérként egyé simultak.

Ezen a napon már reggel elterjedt az emberek között, hogy a Kisgörbe válik. A felesége már el is pakolt. Ő meg a Gombában ül reggel óta, egymásután nyomja a pirohasúkat Babikának. Sóher még beleszívott egyet a csikkbe, aztán fölvette a lapátot. Icéra gondolt. Mi lehet az oka, hogy két ember összeborult, aztán meg elválnak. Merjen-e? Aztán megnyugtatta magát, jön a vasárnap. Hosszú vasárnap. Szombat déltől hétfő délig pihenő. Ica.

Atyus nagyokat szusszantott. Megállt a levegő, fulladt hőségben hajolgtak az uszály aljában. A fekete napot fehér szélű felhők vették körül.

— Zivatar lesz — mondta Nagygörbe, és egy kannatető vizet szétkent ve-rejtékes arcán. Az emberek morogtak, egymást szídták. Atyus Nagyfülüre fogta a lapátot, mert az fölsóhajtott egy kis hideg sör után.

— Hallgass, amíg jódolgod van.

Állt a levegő. Nagyokat lihegtek. Feléjük sétált a brigadéros. Ráérősen cigarettázott. Szólt hozzájuk:

— Jó idő van.

— Jó — morogott Atyus, és köpött egyet.

Ebben a percben hosszú cseppekben elkezdett esni. A brigadéros félkopasz fejére tette a zsebkendőjét, és bement a kiadó kuckójába.

— Nekem meg kell csinálni a brigádnaplót — magyarázta indultában.

— Jópofa — mondta utána Atyus. Fölkapkodták a piros, vállalati esőmel-lényt. Vörös villámok rohantak a vízbe. Dörgött. Szakadt a víz a nyakukba.

— Hopplá — mondta Nagygörbe minden lapátnál. Fiam tenyere már telje-sen rongyos volt.

A nyakkivágásnál befolyt a víz. Sorban dobálták le magukról a mellénye-ket.

— Hopplá — kiáltozott Nagygörbe, és odatartotta az arcát a víznek, mint egy szomjas növény a leveleit. Sóher egyre sűrűbben nézegette fölhasadt te-nyerét.

Jó húsz percig esett. Vízfüggönyök gördültek a Dunába. Utána kisütött a

nap. Az emberek a bokrokkal együtt éledeztek. Lehúzták a testükre tapadó gatyát, egyetlen öltözetüket, és kicsavarták.

— Csak valami asszony erre ne jöjjön — röhögött Atyus.

— Inkább jönne, legalább látna — mondta a Nagyfülű.

Az Okos rágyújtott. Többször eszébe jutott Kisgörbe. Szemébe villant a Sóher tenyere. A Fiam tenyere. Villámok. Szívta a cigarettát, és gondolkozott, de most még nem jutott semmi az eszébe.

— Ahol van ni, emberek! — mutatott a folyó fölé. — Ez pedig nem más, mint a prizma fénytörése — az Okosban megviláglott az esti iskolában tanult mondat.

Az emberek nézték a szivárványt, és ámulattal és reménykedéssel nagyokat hallgattak.

HAJNAL GÁSPÁR

LEVÉL TOMOLÁNAK

Delényi még is entellektüelnek tartotta magát.

Üres gondolatvilága magyarázható volt fásultságával. Hézagoktól eltakart műveltsége az egyoldalúságával. Lassú kapcsolása tudományos szórakozottságával.

Akadózott, és ha végre kifejezte magát, semmi különös nem jött ki belőle. Gépies laposság. Remélte, hogy annak tulajdonítják a laposságot, hogy gépiesen mondta.

Gépies válaszai készen álltak a beláthatatlan területeken, amelyeken tudatlanul járkált. Később benyomultak a szűk területekre, melyeken unalmassá válhatott a tudása. És részben odakénytelenkedtek azokra a vidám, sekélyes területekre, ahol néha túl nagynek érezte a tudását. Egészen gépies helyeslésre készült, mikor Samus Lajost megpillantotta a kutatóintézet folyosóján.

Samus Lajos Delényinek kizárólag a harmadik helyeslési területén volt járta. Vagy tíz esztendeje fedezték fel, hogy mindketten a Spartacusnak drukkolnak. Ezután hónapokig együtt villamosoztak a nagy víztorony felé, amely alatt bőrszaktól fuldokolva, felkavart porral, tökmagszőnyeggel és felfelbőgő lármával várta őket a pálya. Samus később aspiráns lett. Delényi gratulált neki, és kezdett egyedül kijárni. Azt mondta, szívesebben megy állóhelyre.

Valakinek később megvallotta, hogy Samus vad indulatait nem bírta elviselni. Vesztett mérközések után hazáig vádaskodott. Hülyézett és szemetezett mindenkit. Delényi, ha kedvenceiről volt szó, egy-két játékost védelmébe vett; de általában hagyta. Helyeselt gépiesen.

Sajnos, lusta vagyok én az ilyen felspannolt emberekhez — mondogatta másoknak nevetve.

Mínhogy ez a nap is egy súlyos vereség utáni hétfő volt, Delényi szívesen ellögtött volna a dühkitörés elől. Más úton azonban nem mehetett a szobájához.

Csakhogy Samus Lajos üvegajtó mögött állt, ami után néhány lépcső lefelé vitt; hatalmas alakja kiemelkedett a másik három, röhögő pofa közül, mint a toronyszálló; Delényi eleinte csak őt látta. Kettesben vele nem lett volna baj. Társasága félórás, fegyelemmel túrt kínzást ígért, amilyent csiszoló-